

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

774

Vragen van het lid **Kuiken** (PvdA) aan de Minister voor Rechtsbescherming over *de zorg voor kinderen van ouders in detentie* (ingezonden 10 november 2017).

Antwoord van Minister **Dekker** (Rechtsbescherming) (ontvangen 21 december 2017) Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2017–2018, nr. 609.

Vraag 1

Kent u het bericht «Kinderen met ouders in detentie willen betere informatie, zorg en ondersteuning»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Herinnert u zich de initiatiefnota van het lid Bouwmeester (PvdA) «Maak van een onschuldig kind geen slachtoffer» (33 177, nr. 2), de brief van de Minister voor Jeugd en Gezin inzake de ondersteuning van moeders en minderjarige kinderen tijdens en na detentie (31 700 XVII, nr. 53), de toezeggingen van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie en de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in het kader van verbetering van de zorg voor kinderen met ouders in detentie (33 177, nr. 7), het onderzoek van het lid Volp (PvdA) «Kinderen van gedetineerde moeders»² en de antwoorden op vragen van het lid Rebel (PvdA) aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over deze problematiek?³

Antwoord 2

Ja.

Vraag 3

Hoe komt het dat ondanks alle bovenstaande informatie en toezeggingen uit het onderzoek van de Kinderombudsman blijkt dat er nog steeds een gebrek bestaat aan informatie, ondersteuning en zorg voor kinderen van ouders in detentie? Wie zijn verantwoordelijk voor dit gebrek?

¹ <https://www.dekinderombudsman.nl/92/ouders-professionals/publicaties/kinderen-met-ouder-in-detentie-willen-betere-informatie-zorg-en-ondersteuning?id=757>

² <https://www.pvda.nl/nieuws/zorg-kinderen-gedetineerde-moeders-ondermaats/>

³ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2014–2015, nr. 807

Antwoord 3

Ik vind het van groot belang dat kinderen zo min mogelijk nadeel ondervinden van het feit dat (een van) hun ouders in detentie verblijft/verblijven. Ik neem de recente berichtgeving van de kinderombudsman hierover dan ook serieus. Zowel het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport als het Ministerie van Justitie en Veiligheid dragen verantwoordelijkheid voor de zorg voor deze kinderen. Vanuit de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Justitie en Veiligheid bezien gaat het om de inzet van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), Reclassering Nederland (RN), Slachtofferhulp Nederland (SHN), het Openbaar Ministerie (OM) en de politie. In de verdere beantwoording van de Kamervragen richt ik me op de bijdrage van deze partijen.

Vraag 4

Wat is er sinds 2012, toen de genoemde initiatiefnota Bouwmeester verscheen en tot toezeggingen tot verbeteringen leidde, concreet gedaan om de positie van kinderen met ouders in detentie te verbeteren? En welke van de toegezegde verbeteringen zijn niet of niet voldoende in de praktijk gebracht?

Antwoord 4

Er zijn meerdere verbeteringen doorgevoerd om de positie van de kinderen met (een) ouder(s) in detentie te verbeteren. Hiermee zijn alle toezeggingen die naar aanleiding van de initiatiefnota zijn gedaan, gestand gedaan.

De kindcheck is geïntroduceerd. De kindcheck wordt in de eerste plaats door de politie gedaan. De politie vraagt de aangehouden persoon of hij of zij de zorg heeft voor minderjarige kinderen.

Voorts meldt de inrichting standaard binnen twee werkdagen na aanvang van de detentie van zowel vrouwen als mannen aan de gemeentelijke coördinator nazorg dat iemand is gedetineerd. De gemeente wordt verzocht binnen vijf dagen uit te zoeken of de betreffende gedetineerde de zorg over minderjarige kinderen heeft. In de inrichting verifieert ook de casemanager dit nogmaals bij de gedetineerde. Indien nodig wordt de gemeente geïnformeerd.

De digitale postservice is inmiddels in alle inrichtingen beschikbaar. Kinderen kunnen daarmee te allen tijde een bericht aan hun gedetineerde ouder sturen. Ook kan in enkele inrichtingen door de gedetineerde een skype-sessie worden aangevraagd. Er lopen momenteel op dit terrein twee pilots, afhankelijk van de resultaten van deze pilots zal ik bezien of skypen in alle inrichtingen mogelijk gemaakt moet worden.

De bezoekenmogelijkheden voor kinderen aan hun gedetineerde moeder zijn als toegezegd, uitgebreid. Naast het reguliere wekelijkse bezoek, is het tweewekelijkse weekendbezoek ingevoerd voor afgestrafte moeders.

Vraag 5

Deelt u de mening dat het op zijn minst opmerkelijk en zelfs pijnlijk is om te lezen dat kinderen nog steeds aangeven dat zij niet goed geïnformeerd worden over wat ze kunnen verwachten als een van hun ouders gedetineerd wordt? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Ja. Als gezegd vind ik het belangrijk dat kinderen zo min mogelijk nadeel ondervinden van het feit dat (een van) hun ouders in detentie verblijft/verblijven. Ik hecht dan ook groot belang aan de bevindingen van de kinderombudsman en zal hier nader op ingaan bij mijn antwoord op vraag 6.

Vraag 6

Deelt u de mening dat de aanbevelingen die de Kinderombudsman doet, overgenomen en (nu wel) uitgevoerd moeten worden? Zo ja, kunt u per aanbeveling aangeven hoe en wanneer u die gaat uitvoeren en hoe u gaat toezien dat de acties die daaruit voortvloeien daadwerkelijk tot verbetering leiden? Zo nee, welke aanbeveling gaat u dan niet uitvoeren en waarom niet?

Antwoord 6

Ik vind het van groot belang dat kinderen van gedetineerden zo min mogelijk last hebben van de detentie van hun ouder(s). Ik maak mij er dan ook hard voor om – uiteraard voor zover de praktische uitvoerbaarheid, de veiligheid en de doelmatigheid van de werkprocessen bij politie, OM en DJI het toelaten – zoveel mogelijk aanbevelingen over te nemen.

Aanbevelingen voor de politie en Openbaar Ministerie (OM) ten tijde van en na de aanhouding

(voornamelijk aanhouden buiten aanwezigheid van kinderen, als dit niet gaat begeleiding voor de kinderen meebrengen, zorgen dat de kinderen snel te horen krijgen waar hun aangehouden ouder(s) is/zijn, als kinderen ook worden meegenomen houd dan rekening met hun leeftijd en rechten, zorg dat kinderen de schade aan hun huis niet zien na een zoeking of aanhouding en zorg voor één aanspreekpunt voor het gezin.)

De politie en het OM onderschrijven net als ik het belang van de aanbevelingen van de Kinderombudsman die hen aangaan. Bij de politie wordt inmiddels standaard de kindcheck uitgevoerd. Politied medewerkers en officieren van justitie houden in hun optreden altijd zo veel mogelijk rekening met het belang van het kind en handelen voor zover de omstandigheden het toelaten dan ook in lijn met de aanbevelingen uit het rapport van de kinderombudsman.

De politie werkt daarin ook nauw samen met andere instanties, zoals het OM en Jeugdzorg.

Aanbevelingen voor de Dienst Justitiële Inrichtingen tijdens (lange) detentie

(Zorg voor informatie over hoe een gevangenis er van binnen uitziet en wat een kind te wachten staat, zorg dat ouder en kind elkaar elke maand kunnen zien in een kindvriendelijke ruimte met mogelijkheden om samen iets te doen, laat ouder en kind elkaar knuffelen, maak mogelijk dat kinderen ook buitenschooltijd op bezoek kunnen komen, faciliteer dat vrijwilligers die kinderen begeleiden naar een bezoek ook mee mogen de pi in, sta toe dat er foto's worden gemaakt, laat baby's en peuters ook meedoen aan ouder-kinddagen, zorg dat het personeel tijdens de bezoeken vriendelijk is voor kinderen.)

In de afgelopen jaren zijn diverse maatregelen genomen om meer en beter contact tussen ouder(s) en kind mogelijk te maken. Zo zijn er minimaal vier keer per jaar ouder-kind dagen, is het mogelijk om in het weekend in een moeder-kindhuis te logeren, kunnen kinderen hun ouders tijdens het reguliere weekendbezoek bezoeken en is – afhankelijk van het dagprogramma – in sommige inrichtingen ook op woensdagmiddag bezoek mogelijk.

De mogelijkheid van fysiek contact tussen ouder en kind bestaat bij bezoek zonder toezicht en op de ouder-kind-dagen. Tijdens reguliere bezoeken is dit uit het oogpunt van veiligheid voor de kinderen maar ook voor de andere gedetineerden, hun bezoek en het personeel niet mogelijk.

Baby's en peuters kunnen ook tijdens ouder-kinddagen op bezoek bij hun gedetineerde ouder(s). Echter, voor de begeleiding van een baby of peuter moet er vanaf de bezoekende kant iemand meekomen of moet een beroep gedaan worden op een vrijwilliger.

Daarnaast is geïnvesteerd in het personeel, zodat de kinderen op de juiste manier benaderd worden. Ook zijn de ruimtes zelf aangepast op bezoek van kinderen.

Wel constateer ik dat het informatiemateriaal voor kinderen over een gevangenis of een bezoek aan een gevangenis nog beperkt is. Ik zal dan ook inzetten op film en ander informatiemateriaal speciaal voor kinderen met een ouder in detentie, om hun een beter beeld te geven waar hun ouders verblijven en wat ze kunnen verwachten op het moment dat ze op bezoek komen in de inrichting.

Aanbevelingen voor de Dienst Justitiële inrichtingen ten aanzien van contact met gedetineerde ouder

(faciliteer telefonisch of app-contact tussen kinderen en ouders ook op momenten dat kinderen er behoefte aan hebben, extra verlof op belangrijke momenten (verjaardagen etc) of verlof als de verzorgende ouder ernstig ziek is, contact via de webcam in de avond en het betrekken van de familie bij ziekte van de gedetineerde ouder.)

Contact tussen een kind en zijn gedetineerde ouder(s) is van groot belang. Er zijn reeds verschillende mogelijkheden hiertoe. Daarnaast wordt momenteel beproefd of dit kan worden uitgebreid met skype-contact buiten de bezoeken om. Ook kent een aantal inrichtingen de mogelijkheid om gedetineerden

via video-opnames hun kinderen voor te laten lezen. De dvd's met de opnames worden naar de kinderen thuis verzonden.

In alle inrichtingen is het voor ouders mogelijk om als dat nodig is, via een beveiligde videoverbinding contact te hebben met hun kinderen thuis. Indien de achtergebleven, zorgende ouder ernstig ziek is, bestaat de mogelijkheid voor de gedetineerde ouder om (voor een periode van maximaal drie maanden) strafonderbreking aan te vragen en zo te komen helpen thuis. Ik bekijk per individueel geval of dit wordt gehonoreerd. Indien de gedetineerde ouder ernstig ziek is, ligt de beslissingsbevoegdheid over eventueel bezoek bij de directeur van de inrichting die hiervoor alle belangen zal afwegen.

Aanbevelingen voor de Dienst Justitiële inrichtingen ten aanzien van verlof, vrijkomen en de toekomst

(betrek ouders bij de opvoeding van hun kinderen, geef ouders veel proefverlof, meld de familie als een gedetineerde ouder op verlof mag, begeleid het (weder)opbouwen van de band tussen ouder en kind.)

In de inrichting wordt veel gedaan (wekelijks bezoek, bezoek zonder toezicht, ouder-kinddagen en logeren in het moeder-kindhuis) om het contact tussen een kind en zijn gedetineerde ouder(s) zo goed mogelijk te houden. Ook wordt gedurende de detentie zowel voor moeders (gedragsdeskundigen zijn aanwezig om waar nodig het contact tussen moeder en kind te begeleiden en herstellen, er wordt wekelijks opvoedondersteuning gegeven en een aantal moeders neemt deel aan de opvoedtraining Betere Start) als voor vaders (d.m.v. de workshop «vrij verantwoord vaderschap» die in een aantal inrichtingen door vrijwilligers wordt georganiseerd) gewerkt aan verbetering van de opvoedkundige kwaliteiten. In het kader van de cursus «Betere start» kunnen gedetineerde moeders extra verlof krijgen om in de thuissituatie met hun kinderen de opgedane kennis in praktijk te brengen.

In de penitentiaire inrichtingen Leeuwarden en Veenhuizen is de pilot gezinsbenadering gestart. Het doel is de relatie tussen de gedetineerde vader en zijn kinderen en partner te intensiveren en optimaliseren. Daarbij staat het belang van het kind centraal. Zowel penitentiaire inrichtingen Leeuwarden als Veenhuizen beschikken over een speciale gezinskamer waar vaders in een ontspannen setting hun kinderen kunnen ontvangen en samen kunnen knuffelen, tv-kijken, spelen, huiswerk maken of gesprekken kunnen voeren. Door DJI wordt de terugkeer van een gedetineerde zorgvuldig voorbereid. De terugkeer verloopt stapsgewijs, met een uitbreiding van verlof, begeleid verlof, onbegeleid verlof, penitentiaire programma's en weekendverlof. Soms wordt gebruik gemaakt van een enkelband tijdens het verlof. Ingeval van een korte detentie bestaan geen verlofmogelijkheden. Het informeren van de kinderen van gedetineerden dat hun gedetineerde ouder op verlof mag ligt op de weg van de gedetineerde zelf. Daar komt nog bij dat een gedetineerde een verlofadres op dient te geven, alvorens hij of zij met verlof mag. De bewoner van het opgegeven verlofadres is aldus op de hoogte van zijn of haar komst en is daarmee akkoord mee gegaan. Als dit het adres van de verzorgende ouder is kan die de kinderen voorbereiden.

Aanbeveling voor de reclassering

(reclassering moet ook aandacht hebben voor het gezin nadat de gedetineerde ouder weer thuis is)

De reclassering is zich er van bewust dat personen die een strafbaar feit hebben gepleegd deel uitmaken van een (sociaal) systeem. Onder andere familieleden, collega's, vrienden en kennissen maken deel uit van het systeem. Juist om gedrag te veranderen, is het van belang om ook naar dit systeem te kijken bij het bepalen van de aanpak.

De reclassering zet in toenemende mate in op het betrekken van het systeem bij haar aanpak. Het systeem kan invloed hebben op gedrag van de ex-gedetineerde en ook wordt gekeken naar welke interventies nodig zijn om recidive te voorkomen. De gezinssituatie is onderdeel van dit systeemgericht werken, zodat ook de belangen van eventuele kinderen zo goed mogelijk

wordt geborgd. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de mogelijkheden van de reclassering zelf maar ook van andere instanties.

Aanbeveling voor Slachtofferhulp Nederland

(kinderen en jongeren die getuige zijn van de aanhouding van hun ouder moeten worden aangemerkt als slachtoffer.)

Aanpassing van de juridische definitie van slachtoffers is niet nodig, omdat hulp door Slachtofferhulp Nederland niet uitsluitend is voor personen die slachtoffer zijn in de zin van het Wetboek van Strafvordering, maar ook voor bijvoorbeeld omstanders en getuigen. Wanneer familieleden of organisaties als politie of OM contact opnemen met SHN ten behoeve van een kind dat getuige is geweest van een aanhouding, dan ondersteunt SHN het kind zelf of zorgt zij, afhankelijk van de problematiek, voor doorverwijzing naar gespecialiseerde hulpverlening.

Een verruiming van de definitie in de wet is bovendien niet wenselijk.

Vraag 7

Kunt u deze vragen beantwoorden voor de plenaire behandeling van de begroting van Justitie en Veiligheid?

Antwoord 7

In verband met het grote aantal, de uiteenlopende onderwerpen en de complexiteit van de vragen, is dit niet mogelijk gebleken.